

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

INAMIO TARPTAUTINĖ MEDŽIO SKULPTORIŲ STOVYKLA 2011: LIETUVOS ATSTOVAS - PRIENIŠKIS

2011-12-01

ŽURNALAS: TAUTODAILĖS METRAŠTIS

TEMA: TAUTODAILĖ

AUTORIUS: Zita Kuzminskienė

DATA: 2011-12

INAMIO TARPTAUTINĖ MEDŽIO SKULPTORIŲ STOVYKLA 2011: LIETUVOS ATSTOVAS - PRIENIŠKIS

Zita Kuzminskienė

Unikalių medžio drožybos tradicijų šalyje Japonijoje šią vasarą viešėjo medžio drožėjas Tomas Stambrauskas. Iš Vazgaikiemio kaimo Prienų rajone – tiesiai į Toyamos prefektūros Inamio miestą dalyvauti prestižinėje tarptautinėje medžio drožėjų stovykloje. Toks faktas jau įvyko, o istorija, susijusi su juo, daug ilgesnė laiko atžvilgiu, nei atstumas nuo Lietuvos iki Japonijos. Atsiminimų detalės sugrąžina į 1999-uosius, kai Prienų kultūros centre dailininkės Dalytės (dabar jau pasauliui žinomos dailininkės Dalios Blauenstainer, gyvenančios Austrijoje) studijoje gėrėme tikrą žaliąją japonišką arbatą, per rankas leidome kvapnių kamparo medžio drožlių maišelį, tikėdami, jog aplenks visos negandos, ir ausis ištempę klausėmės skulptoriaus Algimanto Sakalausko įspūdžių apie Japoniją.

Prieniškiui neatsitiktinai teko pasižvalgyti po pripažintą medžio drožybos ir menų centrą, Inami miestą, kuriame dirba apie 300 drožėjų. Algimantą rekomendavo japonų medžio meistras Shukei Fujisaki, Hiroshi Minahashi, Tatsuo Sanada, Saburo Aoyama su kuriais jis dalyvavo stovyklose Čekijoje (1996 m.), Austrijoje ir Prienuose (1997 m.). Šių garbingų menininkų darbai eksponuojami Inami muziejuje tarp dešimties geriausių Japonijos medžio drožėjų darbų. Beje, stovyklos organizatoriai laikosi geležinės taisyklės – šiame, kas ketverius metus rengiamame simpoziume, menininkas turi teisę dalyvauti tik vieną kartą. Tačiau to vienintelio karto ir užteko, kad Algimantas Sakalauskas ir jo skulptūra „Ugnies deivė Gabija“ sukeltų tiek karštų liaupsių, pripažinimo ir dėmesio (sukurtas filmas, rodyta tiesioginė televizijos laida, išspausdinti šeši straipsniai). Iki dabar profesorius Hasegava Soichiro per įvairius Lietuvos „ambasadorius“ siunčia linkėjimus prieniškiams, o paties A. Sakalausko rekomenduoti medžio drožėjai atranką į Inamio Tarptautinę medžio skulptorių stovyklą pereina be konkurencijos. Taip atsitiko ir kryždirbiui Tomui Stambrauskui. „Jis to jau seniai

nusipelnė“, – sako Algimantas.

Tomas medį kalbina jau daugiau nei dvidešimt penkerius metus. Nuo 1987 m. dalyvauja parodose, 1998 m. priimtas į Lietuvos tautodailininkų sąjungą. Dalyvavo tarptautiniuose medžio drožėjų simpoziumuose Lietuvoje, Čekijoje, Vengrijoje. 1999 m. surengė personalinę parodą Norvegijoje, 2010 m. Vilniuje tapo pirmosios Lietuvos medžio drožėjų konkursinės parodos „Šventieji ir piligrimai“ 3-sios vietos laimėtoju. T. Stambrauskas užima garbingą vietą tarp aktyviausiai kuriančių Prienų rajono menininkų. Jo rankomis iščiupinėtas, akimis išglostytas, kalnu pamylytuos medžio rąstas tampa sakraliu kūrinium – iš jo gimsta šventųjų atvaizdai, ženklai, filosofinės užuominos. Galėtum be atvangos stebėti Tomą, valandų valandas plušantį prie savo darbo. Šis vaizdas garbingai atskleidžia nesiblaškančio, savo kelią ir braižą suradusio menininko paveikslą. O štai užkalbintas Tomas mieliau šypsosi nei beria žodžius. Atsakinėja jis tik tiek, kiek reikia. Emocijas šis žmogus rodo tik tiek, kiek mandagiai priimtina. Vertinu kaip dovaną visus pasikalbėjimus su juo ir tą akimirką, kuri suteikė galimybę stebėti Tomo veido išraišką šio interviu pabaigoje. Jis santūriai ištarė: „Jeigu bus vietos – parašykite, kad kasdien 7 val. ryto visuose namukuose keistai skambėdavo ta pati muzikėlė, o 10 val. vakare pro mus praeidavo brandaus amžiaus žmogelis, skambindamas varpeliu. Kas rytą ir vakarą vykdavo išpūdingi, su joku, iki šiol girdėtu garsu, nepalyginami cikadų koncertai“.

Iš skulptoriaus T. Stambrausko papasakotų epizodų ir išpūdžių kviečiu susidaryti jo viešnagės Japonijoje bendrą vaizdą. Inamio tarptautinė medžio skulptorių stovykla 2011 m. vyko rugpjūčio 18-30 dienomis. Inamio vardas tapo žinomas 1975 m., kai Japonijos Prekybos ir industrijos ministerija išskyrė meno drožybą kaip vieną vertingiausių, labiausiai išstobulintų tradicinių amatų. Pirmieji šaltiniai apie šį amatą byloja nuo XVIII a. vidurio. Medžio darbų ekspozicija Inamio parodų salėje buvo atidaryta 1993 m. Ne mažiau nei šią ekspoziciją, yra įdomu apžiūrinėti ir tradicinių japoniškų pastatų smulkiąją ornamentiką.

Šiame stovykloje dalyvavo medžio drožėjai iš Australijos, Čilės, Kinijos, Čekijos, Bulgarijos, Suomijos, Vengrijos, Lietuvos ir, žinoma, Japonijos. Atidarymo ceremonija vyko Zuisenji budistų šventyklos kieme. Tradiciškai buvo atidengtas 2011 m. stovyklos simbolis: ant akmeninio kubo – Saturno planeta iš medžio. Prie šventyklos vartų ir kitose viešose vietose nuolat buvo gausiai dalijama informacija apie stovyklą. Visas dienas savanorių komanda ne tik šauniai darbavosi viešinant renginį, bet ir gelbėjo skulptoriams, nušluodami medžio drožles, vaišindami šalta arbata ir kitokiais gėrimais. Juk pradžioje oro temperatūra buvo net 35 laipsniai karščiau. Vėliau – nuolat lynojo, truputį atvėso. Taigi, oro sąlygos dirbti buvo tokios pat puikios, kaip Lietuvoje. Teko laikytis organizatorių pateiktų reikalavimų: skulptūros aukštis – 180 cm, skersmuo – 50 cm. Reikėjo nenuklysti nuo iš anksto pristatytos darbo temos ir pateikto eskizo. Tomas kūrė koplytėlę su Gailestingumo motinos skulptūra. Prototipas – Vilniaus Aušros vartų Mergelė Marija. Ant darbui skirtų platformų stovyklos dalyvių laukė kamparo medžio kamienai. Kamparas labai savotiškas medis – susisukęs, susipynęs, tačiau nėra labai kietas, tad įveikti nebuvo sunku. „Labai nedurniavau nuo to kamparo kvapo. Pašalinio poveikio nebuvo“ – pajuokavo lietuvis ir smagiai prisiminė sukurtą darbo atmosferą, išskirtinai puikias, kiekvienam dalyviui parengtas darbo vietas. Visi turėjo individualius konteinerius įrankiams saugoti, pakeltą nuo žemės platformą, po kuria buvo patiesta plėvelė drožlėms ir pjuvenoms kristi, palapinę nuo saulės ir

lietaus. Organizatoriai pasirūpino ir visais elektriniais įrankiais: pjūkle, šlifuoekliu, obliumi. Japoniją pamatė Tomo ištikimieji kaltai ir plaktukas.

Dviejų savaitių trukmės stovyklos dalyvius kasdien aplankydavo daugybė žmonių. Ekskursijos atvykdavo didžiuliais autobusais. Neišdildomą išpūdį paliko ikimokyklinukų grupės. Kiekvieno darželio auklėtinių galveles puošė skirtingos kepuraitės. Prie kiekvieno darbo pritūpdavo daug tų kepuraičių ir kelias valandas susikaupę piešdavo tai vieną, tai kitą drožiamą skulptūrą. Ne vienam drožėjui baltą pavydą sukėlė toks stiprus japonų tautos vaikų meninis auklėjimas. Turbūt supratę, kad baltai pavydėti taip pat negarbinga, kaip ir pavydėti kitomis spalvomis, kitataučiai dalyviai nesivaržydami atvirai reiškė pagarbą japonų tradicijoms, išmonei, kūrybiškumui. Štai, pavyzdžiui, kiekvieną dalyvį ir jo atstovaujama šalį pristatančioje lentelėje puikavosi tos šalies valstybine kalba surašyti tokie tekstai: „Laba diena“, „Nepasiduok“, „Karšta“. Taigi, japonai viso pasaulio svečius išmoko kalbinti šiems artimiausiais garsų sąskambiais.

Apgyvendinti grupelėmis privačiuose nedideliuose viešbučiuose visi stovyklos dalyviai turėjo po vieną atskirą kambarį išklotą švelniu tatamiu. Ten gaudavo pusryčius. Įprastai ant stalo būdavo ryžių dubenėlis, žuvies gabalėlis, keptas kiaušinis, sojos sūris, sriuba su jūros dumbliais, pūdytos pupos ir dar šiek tiek „neišaiškintų“ stalo gėrybių. Pietauti teko restorane, kuriame aptarnaujančios padavėjos svečiams lankstydavosi beveik iki pat žemės. Matyt, šios priežasties sukeltas sumišimas santūriam lietuviui dar ir šiandien neleidžia aiškiai prisiminti meniu. „Turėjome trisdešimties litų vertės talonus ir iš gausybės patiekalų galėjome rinktis“, – šis Tomo atsakymas pagreitino temos „Kulinarinis paveldas“ pabaigą.

Užtat, paklaustas apie įsimintiniausią įvykį, T. Stambrauskas savo atsakymu nė akimirką nedvejojo – „Tai specialiai man parašytas haiku. Jį padovanojo pagyvenusio amžiaus japonas, kuriam labai patiko mano darbas „Gailastingumo motina“. Išpūdį paliko ir išvyka į etnografinį kaimą Gokayama. Ten esantys tradiciniai nameliai buvo pritaikyti šilkverpių auginimui.“

Pokalbio metu apžiūrinėjame Tomo parsivežtus laikraščius, bukletus ir nuotraukas, o VŠĮ „Meninė drožyba“ kieme, į kurią jis dažnai užsuka padirbėti ar pasitarti su kolegomis, jo laukia pradėtas drožinėti ažuolo rąstas. Kūryba jam teikia didžiulę palaimą. Ji atvėrė galimybę iš taip arti susipažinti su Japonija, o pasauliui pristatyti nuoširdžiai tikinčio lietuvių kataliko gyvenimo filosofiją, kuri geriausiai atsispindi jo darbuose.